

Міністерство освіти і науки України
Кіровоградський національний технічний університет
Кафедра економіки та організації виробництва

**Економіка й організація діяльності
об'єднань підприємств**

Методичні вказівки до вивчення курсу
для студентів спеціальності
7.050107 Економіка підприємства

Затверджено
на засіданні кафедри
економіки та організації
виробництва
Протокол № 8 від 18.01.10

Кіровоград
2010

Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств:
Методичні вказівки до вивчення курсу для студентів спеціальності
7.050107 Економіка підприємства/ Н.П. Сисоліна, Л.В. Вдовиченко,
Г.В. Савеленко. – 2-е вид. доповн. і переробл. – Кіровоград: «Код»,
2010. – 36 с.

Укладачі: Сисоліна Н.П., канд. екон. наук, доц., Вдовиченко Л.В.,
ст. викладач, Савеленко Г.В., асистент

Рецензент: Добріна А.Н., канд. екон. наук, доц.

Для приміток

Зміст

1. Основні характеристики навчальної дисципліни	5
2. Методичні рекомендації до вивчення тем курсу «Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств»	10
3. Тематика практичних (і плани семінарських) занять	23
4. Завдання для самостійної та індивідуальної роботи студентів	24
5. Орієнтовні питання для підготовки до екзамену з дисципліни «Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств»	25
6. Орієнтовні питання для підготовки до екзамену з дисципліни „Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств”	26
7. Система поточного та підсумкового контролю	27
8. Перелік рекомендованої літератури.....	28
Додатки.....	32

В сучасних ринкових умовах від спеціалістів вимагають вміння приймати й обґрунтовувати ефективні рішення в галузі економіки й організації діяльності об'єднань підприємств.

Ці методичні вказівки мають за мету допомогти спеціалістам у закріпленні теоретичних засад з економіки й організації діяльності об'єднань підприємств і виробити навички самостійно аналізувати складні організаційні та виробничі ситуації і приймати рішення по їх врегулюванню.

Методичні вказівки містять пропозиції щодо послідовності, методів і порядку виконання розрахунків та посилання до літератури і допомагають студенту кваліфіковано вивчити курс „Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств”.

1. Основні характеристики навчальної дисципліни

Години Кредити Модулі	Напрям, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість годин: 108 Кількість кредитів: 3 Кількість модулів: 3	Шифр та назва напрямку: „Економіка та підприємництво” Спеціальність: 7.050107 "Економіка підприємства" <i>Освітньо-кваліфікаційний рівень</i> : спеціаліст	<i>Рік навчання:</i> п'ятий. <i>Семестр:</i> дев'ятий <i>Загальне навантаження:</i> 108 год. <i>Аудиторне навантаження:</i> 42 год. <i>Лекції:</i> 28 год. <i>Практичні заняття:</i> 14 год. <i>Самостійна робота:</i> 66 год.

Метою вивчення навчальної дисципліни "Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств" є формування комплексу сучасних знань та практичних навичок щодо економіки, організації та ефективності господарювання об'єднань підприємств.

Завдання для викладача: спираючись на сучасні наукові джерела, статистичну базу, власні знання і економічну ерудицію знайти ефективні засоби донесення до студентів змісту навчальної дисципліни, створити умови повноцінного засвоєння ними змісту навчального матеріалу у межах відведеного для цього часу. Викладач самостійно обирає методичні підходи щодо досягнення поставленої мети навчальної дисципліни, надає перевагу тим або іншим підручникам і посібникам, надаючи рекомендації студентам.

Завдання для студента - в межах часу, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, керуючись отриманою від лектора і асистента навчальною інформацією (наданою відповідно до цієї робочої програми); навчитись аналізувати і розв'язувати теоретичні і практичні проблеми забезпечення ефективного функціонування інтегрованих структур - об'єднань підприємств, знаходити резерви підвищення ефективності господарювання, правильно застосовувати методичний інструментарій управління об'єднанням підприємств.

Умови успішного вивчення дисципліни. Для забезпечення умов, достатніх для успішного вивчення навчальної дисципліни, необхідні підручники, навчальні посібники та інша навчальна і науково-методична література з економіки й організації діяльності об'єднань підприємств, орієнтована на студентів вищих навчальних закладів та фахівців у сфері економіки, доступ студентів до Інтернету для користування електронним банком інформації та пошуку додаткової сучасної інформації в період самостійної роботи.

Додаток 2

Ефекти від впровадження системи бюджетування

Сфера діяльності	Ефект	Причина виникнення
Продаж	Отримання достовірної інформації про дохідність окремих продуктів і операцій з окремими клієнтами	Бюджет продаж, коректне розподілення непрямих витрат за продуктами, бізнес-напрямами і окремими клієнтами
	Оптимізація цінової і асортиментної політики	
	Формалізація відповідальності менеджерів по продажам в межах виконання бюджетів продаж, додатковий засіб мотивації, інструмент оцінки персоналу	Індивідуальні плани продаж, які дозволяють здійснювати обґрунтовану ротацію співробітників, прив'язувати зарплату персоналу не стільки до обсягу продаж, скільки до маржинального прибутку (виручка від реалізації „-” змінні витрати), проводити спеціальні програми по стимулюванню продаж найбільш рентабельних продуктів
Виробництво	Зниження виробничої собівартості	Бюджет загально виробничих витрат
	Зменшення запасів готової продукції і матеріалів	Перегляд нормативів і технологічних карт
Загально корпоративне управління	Відмовлення від непрофільних бізнесів після реальної оцінки їх прибутковості	Бюджет додаткових служб компанії
Фінанси	Оптимізація кредитного портфеля	Кредитний план
	Усунення касових розривів (дефіцит готівки)	Баланс руху грошових коштів
	Полегшення процесу залучення інвестицій	Основні бюджети (консолідована прогност на фінансова звітність)

Продовження додатку 1

1	2	3	4
Спеціальна економічна зона «Закарпаття», Ужгородський та Мукачівський райони, Закарпатська область (30 років з 17.12.1998р.)	Указ Президента України «Про спеціальну економічну зону «Закарпаття» від 09.12.1998р. №1339 Закон України «Про спеціальну економічну зону «Закарпаття»	Суб'єктами зони «Закарпаття» є зареєстровані на території зони суб'єкти підприємницької діяльності, які реалізують у межах цієї зони інвестиційні проекти, затверджені КМУ	1. Режим спеціальної митної зони 2. Оподаткування прибутку за ставкою 20% об'єкта оподаткування. 3. Оподаткування доходів нерезидентів у розмірі 2/3 встановленої ставки. 4. Не справляються збори до Державного інноваційного фонду. 5. Надходження в іноземній валюті звільняються від обов'язкового продажу.

Робочий план

Вид навчальної роботи	Вид поточного контролю	Розподіл годин по тижнях в осінньому семестрі													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Лекційні заняття	КВЗ, КНД	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Практичні заняття	КПЗ, КНД		2		2		2		2		2		2		2
Самостійна робота	КСР	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Модульний контроль	ЗМ				ЗМ					ЗМ					ЗМ
Підсумковий контроль	Іспит(по завершенню вивчення трьох модулів)														
Разом:	Лекційних занять - 28 годин Практичних занять - 14 годин Самостійна робота - 66 год. (одне завдання для самостійного виконання на один модуль, усього 3 завдання). Контроль відвідування занять - 21 заходів контролю (14 - лекційних, 7 - практичних занять за розкладом). Контроль навчальної діяльності - 21 заходів контролю (14 - лекційних, 7 - практичних занять за розкладом). Контроль завдань, виконаних самостійно - 3 (за кількістю модулів, одне завдання на один модуль). Підсумково-модульних контролів - 3 (за кількістю модулів, один захід на один модуль). Підсумково-семестрових контролів - 1 (іспит).														

Використані позначення: КВЗ - контроль за відвідуванням занять, КНД - контроль навчальної діяльності, КПЗ - контроль виконання завдань в процесі практичного заняття, КСР - контроль якості завдань, виконаних в процесі самостійної роботи. ЗМ - задача змістового модуля (тестування за змістом модуля).

Структура залікових кредитів:

(1 кредит відповідає навчальному навантаженню 36 годин)

Модуль /кількість кредитів	Змістові складові модуля та кількість годин, відведених на них		
	лекції (годин)	практичні заняття	самостійна робота
Модуль 1/1 кредит	8	2	26
Модуль 2/1 кредит	10	6	20
Модуль 3/1 кредит	10	6	20
Усього: годин	28	14	66
3 модуля / 3 кредити	108 годин		

Тематика лекційного матеріалу

№ п/п	Теми лекцій	Кількість годин
МОДУЛЬ 1		
1	Тема 1. ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ	5
2	Тема 2. СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ І КООПЕРУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ОБ'ЄДНАННЯ	1
3	Тема 3. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ	2
МОДУЛЬ 2		
4	Тема 4. ФІНАНСУВАННЯ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ	7
5	Тема 5. РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ	3
МОДУЛЬ 3		
6	Тема 6. ХОЛДИНОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ	2
7	Тема 7. ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ СТРУКТУРИ ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ	2
8	Тема 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИКЛУ „ДОСЛІДЖЕННЯ - ВИРОБНИЦТВО” В ОБ'ЄДНАННЯХ ПІДПРИЄМСТВ І НАУКОВИХ УСТАНОВАХ	2

Додаток 1

Приклади державного регулювання діяльності офшорних зон

Назва, територія розташування (строк створення)	Правовий статус	Суб'єкти зони	Пільговий режим для суб'єктів зони
1	2	3	4
Спеціальна економічна зона «Донецьк», Донецьк, Донецька область (60 років з 14.01.1999р.)	Закон України «Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області» від 24.12.1998р. №356 Закон України «Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування у зв'язку із запровадженням спеціального режиму інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Донецькій області» від 15.07.1999р. №973	Суб'єктами зони «Донецьк» є зареєстровані на території зони суб'єкти підприємницької діяльності, які реалізують у межах цієї зони інвестиційні проекти, затверджені КМУ	1. Режим спеціальної митної зони. 2. Оподаткування прибутку за ставкою 20% об'єкта оподаткування. 3. Оподаткування доходів нерезидентів у розмірі 2/3 встановленої ставки. 4. Не справляються збори до Державного інноваційного фонду та до Фонду Чорнобиля. 5. Звільняються від оподаткування сума інвестицій, одержана згідно з інвестиційним проектом. 6. Надходження в іноземній валюті звільняються від обов'язкового продажу. 7. Не справляється плата за землю на період освоєння земельної ділянки.

36. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. - К.: КНЕУ, 2000.- 460с.

37. Шиткина И. Проблемы предпринимательских объединений // Хоз-во и право. - 2000. - №6. - С.13-23.

38. Якубовский С.А. Современные транснациональные корпорации: регулирование деятельности и роль в мировой экономике. - Одесса: Астропринт, 1998. - 148с.

39. Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств: Методичні вказівки до вивчення курсу для студентів спеціальності 7.050107 Економіка підприємства / Н.П. Сисоліна, Л.В. Вдовиченко, Г.В.Савеленко. - Кіровоград: КНТУ, 2006. - 27с.

9	Тема 9. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИХ ГРУП	2
10	Тема 10. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ РИНКІВ І ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ	1
11	Тема 11. СТРАТЕГІЧНІ АЛЬЯНСИ ПІДПРИЄМСТВ	1

Тематика практичних (семінарських) занять

№ п/п	Теми практичних занять	Кількість годин
	МОДУЛЬ 1	
1	ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ	2
МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 1 (тестування 1)		
	МОДУЛЬ 2	
2	ФІНАНСУВАННЯ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ	6
МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 2 (тестування 2)		
	МОДУЛЬ 3	
3	ХОЛДИНГОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ	2
4	ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ СТРУКТУРИ ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ	2
5	ГЛОБАЛІЗАЦІЯ РИНКІВ І ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ	2
МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ 3 (тестування 3)		
Підсумковий контроль (іспит)		

Самостійна робота студента

Завдання	Зміст	Кількість годин
	Модуль 1	
1	Опрацювання лекційного матеріалу за темами 1-3. Підготовка до тестування 1. Підготовка рефератів обсягом до 7-10 друкованих аркушів (шрифт № 14, інтервал 1,5) за напрямком: "Об'єднання підприємств як суб'єкт господарювання" (перелік рекомендованих тем додається далі).	26
	Модуль 2	
2	Опрацювання лекційного матеріалу за темами 4-5. Підготовка до тестування 2. Підготовка повідомлень за темами.	20
	Модуль 3	
3	Опрацювання лекційного матеріалу за темами 6-11. Підготовка до тестування 3. Підготовка повідомлень за темами.	20
	Разом за семестр	66

Індивідуальна робота студентів

Індивідуальна робота планується за домовленістю між студентом, деканатом факультету та викладачем і стосується випадку, коли студент має офіційний дозвіл на такий вид навчальної діяльності і спроможний виконувати її індивідуально.

Індивідуальні завдання ставляться викладачем відповідно до змісту робочої програми, виконуються студентом самостійно і не входять у його тижневе аудиторне навантаження. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється окремо і затверджується завідувачем кафедри на початку семестру.

До індивідуальних завдань входять наступні види навчальної роботи:

- написання рефератів, підготовка повідомлень, презентацій;
- розв'язання задач, аналіз проблемних ситуацій;
- підготовка до виступів на студентських наукових конференціях;
- виконання наукових досліджень, участь в олімпіадах.

Додаткова література

19. Гельнер І. Модифікація системи державного регулювання діяльності ТНК в Україні // Підприємництво, господарство і право.- 2006. - №4. - С.163-166.

20. Голяк Ю.Б. Формування ефективної системи управління інвестиційною діяльністю міжнародних холдингових компаній в Україні // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - №12. - С.41-45.

21. Комаров В. Конвенція о транснациональных корпорациях в СНГ // Бизнес информ, №16, 1998.

22. Кузьмін О.Є., Шуляр Р.В. Злиття (поглинання) підприємств як фактор активізації інвестиційної діяльності // Зовнішньоекономічний кур'єр. - №7-8, 1999. - С.28-29.

23. Міжнародна економіка. Навчальний посібник / За ред. Козака Ю.Г., Новацького В.М. - К.: Центр навчальної літератури, Видавництво „АртЕк”, 2002. - 436с.

24. Мирова экономика и международные экономические отношения: учебник / Под ред. проф. А.С. Булатова, проф. Н.Н. Ливенцева. - М.: Магистр, 2008.

25. Модильяни Ф., Миллер М. Сколько стоит фирма?- М.: Дело, 1999.

26. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. - К.: КНЕУ, 2003. - 948с.

27. Овчинников Г.П. Международная экономика: учебн. - СПб.: изд-во «Полиус», 1998.

28. Перар Ж. Управление финансами: с упражнениями: Пер. с фр.- М.: Финансы и статистика, 1999.

29. Петрович Й.М., Захарчин Г.М., Теребух А.А. Організація підприємництва в Україні. Навчальний посібник. - Львів: Оксарт, 2000. - 320с.

30. Плотніков О.В. Фінансовий менеджмент у ТНК: Навчальний посібник. - К.: Кондор, 2004. - 252с.

31. Рогач О. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу ТНК: Підручник. - К.: Либідь, 2005. - 720с.

32. Росс С., Вестерфилд Р., Джордан Б. Основы корпоративных финансов. - М.: Лаборатория базовых знаний, 2000.

33. Соколенко С.И. Глобальные рынки в XXI столетии, 1998.

34. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посіб. - К.: Вища шк., 2002. - 254с.

35. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: Підручник. - К.: Либідь, 2006. - 480с.

8. Перелік рекомендованої літератури

Основна література

1. Господарський кодекс.
2. Закон України „Про промислово-фінансові групи в Україні”.
3. Закон України „Про банки і банківську діяльність”.
4. Закон України „Про режим іноземного інвестування”.
5. Закон України „Про цінні папери”.
6. Закон України „Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні”.
7. Закон України „Про охорону прав на зазначення походження товарів”.
8. Авдушкин Е.Ф. Международные экономические отношения: Учебник. - М.: Юристъ, 2001. - 368с.
9. Аكوпова Е.С., Воронкова О.М., Гаврилко Н.Н. Мирова экономика и международные отношения. Ростов н/Д: Феникс, 2000. - 416с.
10. Белошапка В.А. Транснаціональні корпорації в міжнародному бізнесі. - К., 1994.
11. Градобитова А.Д. Транснациональные корпорации в современных международных экономических отношениях. М.: «Анкил», 2002.
12. Грідчина М.В. Корпоративні фінанси (зарубіжний досвід і вітчизняна практика): Навч. посіб. – К.: МАУП, 2002. - 232с.
13. Джонс-Энест. Деловые финансы / Пер. с англ. - М.: Олимп-Бизнес, 1998.
14. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: Навч. посібник / Чепурда Л.М., Беляєва С.С., Плахотнікова М.В. та ін. Під заг. ред. Л.М. Чепурди. - К.: ВД «Професіонал», 2005. - 272с.
15. Майерс С., Брели Р. Принципы корпоративных финансов. - М.: Олимп-Бизнес, 1997.
16. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник / В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та ін. - К.: Таксон, 2001. - 304с.
17. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: Навчальний посібник / За ред. С.О. Якубовського, Ю.Г. Козака, О.В. Савчука. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 488с.
18. Уманців Г.В. Холдингові компанії та промислово-фінансові групи у сучасній економіці. - К.: ВІРА-Р, 2002. - 420с.

2. Методичні рекомендації до вивчення тем курсу „Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств”

МОДУЛЬ 1

Тема 1. Об'єднання підприємств як суб'єкт господарювання

Основні поняття: об'єднання підприємств, асоціації, концерни, корпорації, консорціуми, конгломерати, синдикати, картелі, трести, холдинги, франчайзингове підприємство, офшорні компанії, фінансово-промислові групи, кластери, пули, транснаціональні корпорації, стратегічні альянси, союзи (спілки)

Вивчення курсу „Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств” передбачає осмислення його предмету, змісту і основних завдань.

Предмет: закономірності функціонування і розвитку об'єднань підприємств.

Зміст курсу складають методичні підходи щодо економіки об'єднань підприємств, принципи і методи організації та ефективності господарювання об'єднань підприємств.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомити з теоретичними засадами господарювання інтегрованих структур - об'єднань підприємств;
- навчити застосовувати методичний інструментарій управління фінансами об'єднань підприємств;
- виробити навички аналізу організаційних резервів підвищення ефективності господарювання;
- сформувати вміння застосовувати системний підхід до управління об'єднанням підприємств.

Вивчення теми передбачає розгляд об'єднання як єдиного виробничо-господарського комплексу взаємозв'язаних спеціалізованих суб'єктів господарювання.

Необхідно розуміння сутності, мотивів і принципів створення об'єднань підприємств. Важливим є види об'єднань підприємств і особливості їх організації та функціонування: асоціації, концерни, корпорації, консорціуми, конгломерати, синдикати, картелі (їх різновиди: конвенція, корнер, ринг, джентльменська угода тощо), трести, холдинги, франчайзингове підприємство, офшорні компанії, фінансово-промислові групи, кластери, пули, транснаціональні корпорації, стратегічні альянси та ін.

Важливо також звернути увагу на фактори, що визначають організаційно-правові форми об'єднань підприємств (цілі, спосіб формування капіталу, методи управління, форми власності, форми організації виробництва тощо).

При розгляді теми необхідне розуміння, що таке материнська, дочірня, асоційована компанія та філія.

В процесі вивчення теми необхідно розглянути переваги та недоліки об'єднань підприємств.

Питання для контролю знань з теми 1:

1. У чому полягає сутність об'єднань підприємств?
2. Які мотиви і принципи створення об'єднань підприємств?
3. Види об'єднань підприємств і особливості їх організації та функціонування.

Тема 2. Спеціалізація і кооперування підприємств об'єднання

Основні поняття: спеціалізація, кооперування, трансматеріалізація, дематеріалізація.

При вивченні теми необхідне розуміння, що спеціалізація підприємств об'єднання полягає у відокремленні окремих виробництв, а кооперування – це система тривалих виробничих зв'язків між підприємствами.

В процесі вивчення теми необхідно звернути увагу на взаємопов'язаність спеціалізації і кооперування.

Важливим є розгляд видів спеціалізації (предметна, подетальна, технологічна, міжнародна як територіальна та виробнича).

Необхідно розглянути основні методи для налагоджування коопераційних зв'язків, сфери охоплення кооперуванням.

При вивченні теми необхідне розуміння міжнародного поділу праці і основних його напрямів, а також розгляд міжнародного кооперування як міжнародного співробітництва.

Важливо також звернути увагу на законодавчу базу як основу регулювання спеціалізації і кооперування підприємств об'єднання (Закон України „Про охорону прав на зазначення походження товарів” тощо).

Вивчення теми передбачає розгляд перспектив розвитку спеціалізації і кооперування об'єднань підприємств.

Питання для контролю знань з теми 2:

Рейтингова оцінка навчальної діяльності студента впродовж семестру C_{cf} співставляється з певними значеннями 100-відсоткової шкали.

Остаточним по завершенню семестру вважається:

- значення C_{cf} яке відповідає оцінкам "задовільно", "добре", "відмінно", при якому студент не виявив бажання здавати іспит для підвищення оцінки (або не прийшов на іспит);
- результат іспиту в тому разі, якщо він перевищує значення точним залишиться значення C_{cf} (у іншому випадку остаточним залишиться значення $C_{сер}$).

На іспиті оцінка виставляється у вимірах національної шкали і шкали ECTS.

Шкала оцінювання знань студентів, відповідно до вимог ECTS та за національною шкалою, передбачених у відомостях та залікових книжках.

Кількість балів	Оцінка за шкалою	
	національною	ECTS
90-100	відмінно	A
82-89	добре	B
75-81		C
65-74	задовільно	D
60-64		E
Менше 60	незадовільно	FX

18. Організаційно-управлінська структура холдингу.
19. Типи холдингових компаній.
20. Особливості створення холдингових компаній в Україні.
21. регулювання державою діяльності офшорних зон.
22. Фінансові аспекти організації, функціонування і реорганізації об'єднань підприємств.
23. Основи організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств.
24. Специфіка організаційно-управлінських структур відносно видів об'єднань підприємств.
25. Обов'язки, функції та повноваження управлінських структур об'єднання підприємств або їх структурних одиниць.
26. Основні стадії циклу „дослідження-виробництво” в об'єднаннях підприємств і наукових установах.
27. Об'єднання підприємств і НДДКР.
28. Стадії і типи міжнародного життєвого циклу товару в транснаціональних корпораціях.
29. Загальні засади функціонування промислово-фінансових груп.
30. Організаційно-управлінська структура ПФГ.
31. Механізми інтеграції підприємств у промислово-фінансових групах.
32. Агропромислові фінансові групи.
33. Транснаціональні промислово-фінансові групи.
34. Моделі сучасних фінансово-промислових груп.
35. ПФГ в Україні.
36. Організаційна структура транснаціональних корпорацій.
37. Глобалізація і ТНК.
38. Інструменти національної політики регулювання діяльністю ТНК.
39. Особливості діяльності ТНК.
40. Фінансові особливості ТНК.
41. Мотиви і фактори створення стратегічних альянсів підприємств.
42. Функціональні форми транснаціональних альянсів.

7. Система поточного та підсумкового контролю

Оцінки знань, отримані для кожного модуля, "усереднюються" - визначається їх середнє значення $C_{\text{сер}}$. Отримане значення $C_{\text{сер}}$ вважається рейтинговою оцінкою навчальної діяльності студента впродовж семестру.

1. В чому сутність спеціалізації підприємств об'єднання?
2. Які форми спеціалізації підприємств об'єднання?
3. Сутність кооперування підприємств об'єднання і сфери його охоплення.

Тема 3. Державне регулювання діяльності об'єднань підприємств

Основні поняття: державне регулювання, нормативно-правова база, Антимонопольний комітет України.

При вивченні теми необхідно розглянути основи і пріоритети державного регулювання діяльності об'єднань підприємств. Важливим є нормативно-правова база (закони, укази, положення), що регулює порядок створення, розвиток, діяльність і ліквідацію об'єднань підприємств в Україні. Приклади регулювання діяльності офшорних зон наведено в додатку 1.

Важливо звернути увагу на органи, що уповноважені регулювати порядок створення, розвиток, діяльність і ліквідацію об'єднання підприємств (Антимонопольний комітет України, Кабінет Міністрів України, Міністерство економіки України та ін.).

Питання для контролю знань з теми 3:

1. Поясніть основи і державного регулювання діяльності об'єднань підприємств.
2. Які є пріоритети державного регулювання діяльності об'єднань підприємств?
2. Які заходи державного регулювання об'єднання підприємств Ви знаєте?
3. Як впливає держава на діяльність офшорних зон?

Приклад фрагменту тесту для самоконтролю знань:

1. Тимчасове статутне об'єднання промислового та банківського капіталу для реалізації спільної мети називається:
 - а) концерном;
 - б) картелем;
 - в) корпорацією;
 - г) консорціумом.
2. Схема об'єднання підприємств, що працюють у системі взаємовигідних партнерських відносин, при яких відбувається

передача на платній основі торгової марки, технології або лінії виробництва, називається:

- а) опціоном;
- б) факторингом;
- в) франчайзингом;
- г) лізингом.

МОДУЛЬ 2

Тема 4. Фінансування об'єднань підприємств

Основні поняття: інвестиційні проекти, корпоративні цінні папери, синергізм, вартість капіталу.

В процесі вивчення теми необхідно звернути увагу на фінансові аспекти організації, функціонування і реорганізації об'єднань підприємств.

Найбільш поширеною формою об'єднань підприємств є корпорація, а отже важливим є розгляд видів контрольного пакета акцій (рис. 1).

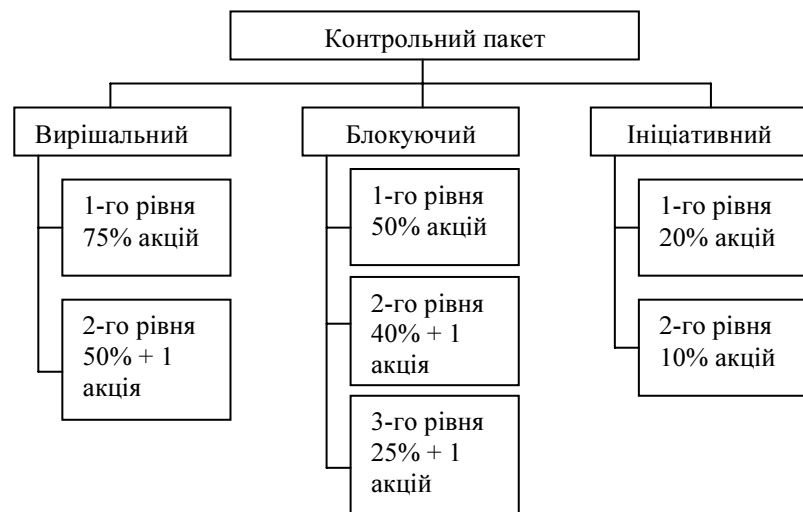

Рис. 1. Види контрольного пакета акцій.

Важливо звернути увагу видів корпоративних цінних паперів і операції з ними.

Вивчення теми передбачає розгляд напрямів об'єднань підприємств (рис.2).

г) знання відповідей на запитання з і списку питань для самоконтролю знань за тематикою модулів (списки питань див. вище);

д) виконання тестових завдань за тематикою модулів (зразки див. вище).

Екзаменаційний тест (або білет) видається кожному студенту індивідуально.

Приклад індивідуального екзаменаційного завдання (білету):

1. Організаційно-управлінська структура холдингу.
2. Інвестиційні можливості об'єднання підприємств.
3. ЗАДАЧА.

6. Орієнтовні питання для підготовки до екзамену з дисципліни „Економіка й організація діяльності об'єднань підприємств”

1. Сутність, мотиви і принципи створення об'єднань підприємств.
2. Види об'єднань підприємств і особливості їх організації та функціонування.
3. Аналіз фінансового аналізу корпорації методом Альтмана.
4. Злиття і поглинання підприємств, і їх наслідки.
5. Вартість капіталу корпорації і вартість активів з урахуванням фактора часу.
6. Види цінних паперів, які можуть використовувати корпорації у своїй діяльності.
7. Інвестиційні можливості об'єднання підприємств.
8. Основні фінансові коефіцієнти, що використовують для загальної оцінки фінансового стану корпорації.
9. Сучасні теорії визначення ціни капітальних активів корпорації (CAPM, APM та ін.).
10. Ризик і структура капіталу корпорації. Вплив важелів.
11. Середньозважена і гранична вартості корпорації.
12. Основи і пріоритети державного регулювання діяльності об'єднань підприємств.
13. Заходи державного регулювання об'єднання підприємств.
14. Сутність і форми спеціалізації підприємств об'єднання.
15. Сутність кооперування підприємств об'єднання і сфери його охоплення.
16. Принципи і методи регулювання діяльністю об'єднань підприємств.
17. Організаційно-правові основи холдингової організації.

4. Принципи, на основі яких об'єднання підприємств підпорядковані єдиному центру.
5. Мотиви створення об'єднання підприємств.
6. Стратегія об'єднання підприємств на основі глобального підходу.
7. Доцільність залучення позичкового капіталу.
8. Фінансові показники загальної оцінки фінансового стану об'єднання підприємств.
9. Вартість капіталу і вартість активів з урахуванням фактора часу.
10. Поточне планування об'єднання підприємств.
11. Шляхи розвитку об'єднання підприємств.
12. Наддержавне регулювання ТНК.
13. Стратегічні системи, сім'ї, альянси.
14. Міжнародні злиття і поглинання.
15. ТНК і країни СНД.
16. Вихід експортних галузей АПК України на зовнішні ринки через господарський механізм АПФГ.
17. Інструменти національної політики регулювання діяльністю ТНК.
18. Стратегічні напрями транснаціональних корпорацій.
19. Вплив транснаціональних корпорацій на економіку приймаючих країн.
20. Вплив ТНК на економіку країн базування.
21. Значення ТНК у формуванні сучасних тенденцій руху капіталів.
22. Наддержавне регулювання ТНК.
23. ТНК в Україні.
24. Глобалізація і ТНК.
25. ТНК та їх роль в сучасних міжнародних економічних відносинах.
26. Міжнародні холдингові компанії.

Рекомендована література: [1, 8, 10, 11, 14, 17, 18, 19, 20, 23, 26, 30, 38]

5. Критерії екзаменаційної атестації

Критерієм готовності до здачі іспиту вважається:

- а) вивчення змісту лекційних занять за тематикою 3-х модулів (теми див. вище);
- б) виконання завдань на практичних заняттях;
- в) ознайомлення з рекомендованою та додатковою літературою (за списком, див. вище);

Необхідно розглядати злиття і поглинання як сучасну тенденцію міжнародної інтеграції підприємств. Важливо також приділити увагу синергізму.

При вивченні теми необхідне розуміння показників, що визначають положення об'єднань підприємств на фондовому ринку (фінансової залежності, ліквідності, ефективності використання активів, рентабельності, ринкової активності).

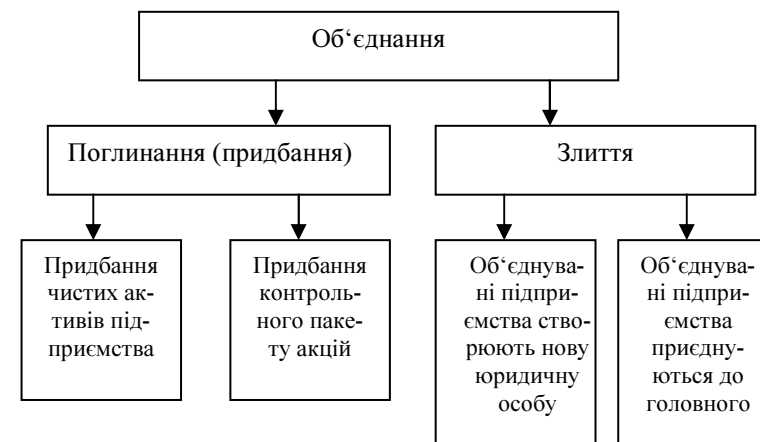

Рис. 2. Напрями об'єднання підприємств.

Важливим є розгляд вартості капіталу об'єднань підприємств (на прикладі корпорації) як ціни, яку корпорація має платити за залучення коштів інвесторів і кредиторів. Вибір джерел залучення додаткового капіталу.

В процесі вивчення теми необхідно звернути увагу на фінансову діяльність транснаціональних корпорацій і її особливості. Шляхи зменшення міжнародних ризиків.

Питання для контролю знань з теми 4:

1. Що таке злиття і поглинання підприємств, і які їх наслідки?
2. Що таке вартість капіталу корпорації і вартість активів з урахуванням фактора часу?
3. Види цінних паперів, які можуть використовувати корпорації у своїй діяльності.
4. У чому полягають інвестиційні можливості об'єднання підприємств?
5. Які основні фінансові коефіцієнти використовують для загальної оцінки фінансового стану корпорації?

Тема 5. Регулювання діяльності об'єднань підприємств

Основні поняття: санація, реорганізація, реструктуризація, хеджування.

При вивченні теми необхідно розуміти, що функціонування об'єднань підприємств передбачає адекватне реагування на зміну середовища через упорядкування, координацію та регулювання. Важливим також є розгляд координації, реалізації планів та методичного нагляду за підприємствами об'єднання.

Необхідно приділити увагу поточному плануванню об'єднань підприємств, а також стратегії їх розвитку (реорганізація, реструктуризація, хеджування, санація та ін.).

В процесі вивчення теми необхідно звернути увагу на систему бюджетування. Важливим питанням є отримання ефекту від впровадження системи бюджетування (приклади ефектів приведені в додатку 2).

Вивчення теми передбачає розгляд фінансової, дивідендної, інвестиційної політики як засобу регулювання діяльності об'єднань підприємств (рис. 3).

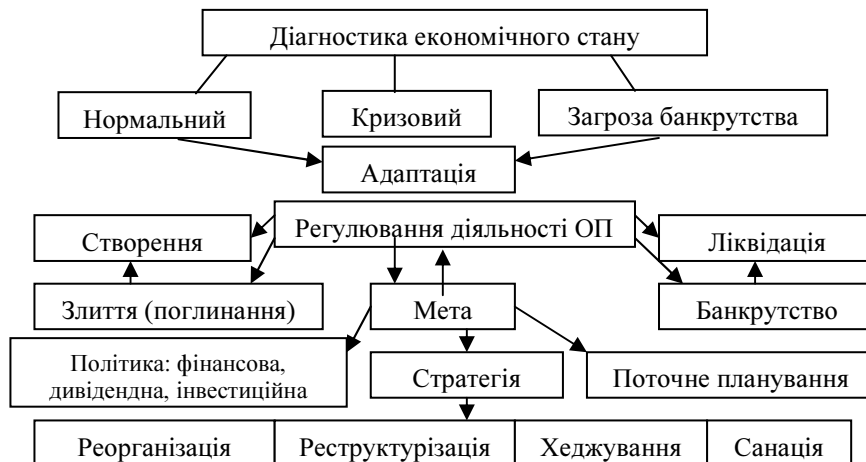

Рис. 3. Модель регулювання діяльності об'єднань підприємств.

4. Як держава впливає на створення, діяльність і ліквідацію холдингової організації?

5. У яких випадках ліквідуються холдинги?

Рекомендована література: [14, 17]

Семінарське заняття №6

Тема 7. Організаційно-управлінські структури об'єднання підприємств

1. Організація як структура упорядкованих компонентів.

2. Які організаційно-управлінські структури об'єднання підприємств Ви знаєте?

3. Хто здійснює управління об'єднанням підприємств?

4. Обов'язки, функції та повноваження управлінських структур об'єднання підприємств або їх структурних одиниць.

Рекомендована література: [1, 14, 17, 34]

Семінарське заняття №7

Тема 10. Глобалізація ринків і транснаціональні корпорації

1. Що таке глобалізація ринків?

2. За якими факторами ТНК організуються?

3. Взаємовідносини штаб-квартири ТНК і її філій.

4. НТП і ТНК.

5. ТФПГ.

6. Транснаціональні альянси.

Рекомендована література: [10, 11, 17, 32, 34, 37]

4. Завдання для самостійної та індивідуальної роботи студентів

Методичні рекомендації до виконання рефератів

З метою поглибленого вивчення окремих питань за темами дисципліни магістри повинні написати один реферат за темою, яка вибирається за останньою цифрою студентської залікової книжки. Реферат має бути захищений не пізніше ніж за 2 тижня до екзаменаційної сесії.

Перелік тем рефератів для самостійної роботи:

1. Дружні та ворожі злиття і приєднання компаній.

2. Регулювання державою діяльності офшорних зон.

3. Консолідована фінансова звітність.

- б) функціональною;
- в) дивізійною;
- г) лінійно-функціональною.

2. Для компаній яких країн характерний випереджальний тип побудови життєвого циклу товарів?

- а) США;
- б) Німеччини;
- в) Японії;
- г) Франції.

3. Тематика практичних (і плани семінарських) занять

Семінарське заняття №1

Тема 1. Об'єднання підприємств як суб'єкт господарювання

1. Що таке об'єднання підприємств?
2. Які види об'єднання підприємств Ви знаєте?
3. За якими факторами об'єднання підприємств організуються?
4. Що являє собою майно об'єднання підприємств? Які джерела його формування?
5. Як держава впливає на напрями використання прибутку?
6. У яких випадках ліквідуються об'єднання підприємств?

Рекомендована література: [1, 14, 17, 34]

Практичне заняття №2, 3, 4

Тема 4. Фінансування об'єднань підприємств

Проведення розрахунків за підтемами:

1. Корпоративний економічний аналіз.
2. Структура капіталу корпорації. Управління структурою капіталу за допомогою операційного, фінансового та операційно-фінансового важелів.
3. Інвестиційні можливості корпорацій. Оцінка інвестиційної привабливості потенційних дочірніх підприємств та ефективності їх придбання.

Семінарське заняття №5

Тема 6. Холдингова організація об'єднань підприємств

1. Що таке холдинг?
2. За якими факторами холдинг організуються?
3. Які види об'єднання підприємств організуються на основі холдингу?

Питання для контролю знань з теми 5:

1. Назвіть принципи регулювання діяльністю об'єднань підприємств.
2. Які є методи регулювання діяльністю об'єднань підприємств?
3. Які є методи виходу з кризового стану?

Приклад фрагменту тесту для самоконтролю знань:

1. До інвестиційної діяльності підприємства належить:

- а) нарахування заробітної плати працівникам підприємства;
- б) погашення виданих підприємством векселів;
- в) придбання цінних паперів фондового ринку;
- г) утримання адміністративно-управлінського персоналу підприємства.

2. До критерію ефективності інвестиційних проектів, що не враховує ризик втрати купівельної спроможності грошей, належить:

- а) чиста теперішня вартість проекту;
- б) індекс прибутковості;
- в) період окупності;
- г) середньорічний дохід.

МОДУЛЬ 3

Тема 6. Холдингова організація об'єднань підприємств

Основні поняття: холдинги, конгломерати, банківські холдинги.

При вивченні теми необхідно розуміння, що холдинг – це компанія, яка володіє контрольними пакетами акцій інших підприємств.

Важливим є розгляд структури холдингу (рис. 4).

Вивчення теми передбачає розгляд організаційно-правових основ холдингової організації.

Необхідно більш детально розглянути типи холдингових компаній (холдинги, конгломерати, банківські холдинги). Зарубіжні дочірні підприємства холдингових компаній.

Важливо акцентувати увагу на особливостях створення холдингових компаній в Україні.

Рис. 4. Структура холдингового об'єднання.

Питання для контролю знань з теми 6:

1. Які організаційно-правові основи холдингової організації Ви знаєте?
2. У чому полягає організаційно-управлінська структура холдингу?
3. Які є типи холдингових компаній?
4. У чому є особливості створення холдингових компаній в Україні?

Тема 7. Організаційно-управлінські структури об'єднання підприємств

Основні поняття: департаментизація, унітарні структури, холдингові структури, мальтдивізіональні структури.

При вивченні теми необхідно розуміти, що в структурному відношенні будь-яка організація являє собою безліч пов'язаних між собою і особливим чином упорядкованих елементів, які є цілісними у взаємодії з навколишнім середовищем.

Важливим є розгляд основ організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств. Особливу увагу треба приділити „департаментизації” як процесу координації та групування і її видам (лінійна, функціональна, дивізіональна, матрична). Необхідно також

Необхідно зосередити увагу на вивченні питання: транснаціональні корпорації в Україні.

Питання для контролю знань з теми 10:

1. Яка є організаційна структура транснаціональної корпорації?
2. Глобалізація і ТНК.
3. Що є інструментами національної політики регулювання діяльністю транснаціональних корпорацій?
4. Які особливості діяльності транснаціональних корпорацій Ви знаєте?

Тема 11. Стратегічні альянси підприємств

Основні поняття: стратегічні альянси, стратегічні сім'ї, стратегічні системи

В процесі вивчення теми необхідне розуміння стратегічних альянсів як гнучкої форми міжфірмової коаліції.

При вивченні теми важливим є розгляд мотивів і факторів створення і розвитку стратегічних альянсів підприємств (стратегічні альянси, стратегічні сім'ї, стратегічні системи). Важливим є класифікація за ступенем регіоналізації транснаціональних альянсів (національні, транснаціональні, глобальні альянси).

Необхідно зосередити увагу на вивченні функціональних форм транснаціональних альянсів (ліцензування, франчайзинг, контракти під „ключ”, контракти на управління, транснаціональні консорціуми).

Особливу увагу треба приділити перевагам транснаціональних альянсів в порівнянні з іншими об'єднаннями.

Питання для контролю знань з теми 11

1. Що таке стратегічні альянси підприємств та за якими мотивами і факторами вони створюються?
2. Які функціональні форми транснаціональних альянсів Ви знаєте?
3. Чим відрізняються стратегічні альянси підприємств від інших організаційних форм об'єднання підприємств?

Приклад фрагменту тесту для самоконтролю знань:

1. Зазначте, за якою організаційною структурою управління штаби мають тільки дорадчі права щодо управління підприємством:
 - а) лінійною;

„чеболі”, німецькі банки та ін.), агропромислових фінансових груп, транснаціональних промислово-фінансових груп.

Питання для контролю знань з теми 9:

1. На яких загальних засадах функціонують промислово-фінансові групи?
2. Організаційно-управлінська структура промислово-фінансових груп.
3. Які є механізми інтеграції підприємств у ПФГ?
4. Що таке агропромислові фінансові групи?
5. Що таке транснаціональні промислово-фінансові групи?
6. Назвіть моделі сучасних фінансово-промислових груп, у чому їх відмінності?
7. У чому полягають особливості функціонування промислово-фінансових груп в Україні?

Тема 10. Глобалізація ринків і транснаціональні корпорації

Основні поняття: глобалізація, транснаціональна корпорація, приймаючі країни, країни базування, експансія.

При вивченні теми необхідно зосередити увагу на вивченні транснаціональної корпорації як різновиду міжнародної компанії. Важливим є розгляд еволюції транснаціональних корпорацій.

Вивчення теми передбачає розуміння сутності і впливу глобалізації світової економіки. Глобалізацію необхідно розглядати як процес обміну товарами, послугами, капіталом, робочою силою, що виходить за межі державних кордонів у відповідності до міжнародного переплетіння національних економік.

Необхідно розглянути стратегічні напрями транснаціональних корпорацій та особливо приділити увагу в напрямку глобалізації. Важливим є розгляд особливостей діяльності транснаціональних корпорацій (внутрішньофірмове міжнародне виробництво, міжнародні фінансові ринки). Важливі конкурентні переваги транснаціональних корпорацій.

Необхідно розглянути взаємовідносини ТНК і урядів приймаючих країн. При цьому важливо знати що таке експансія. До форм експансії відносять: ліцензування, франчайзинг, управлінські контракти, здачу підприємств під „ключ”, надання технічних і маркетингових послуг, обмеження у часі угоди по створенню спільних підприємств і угод по здійсненню окремих операцій.

врахувати, що організаційні структури можна поділити на три групи унітарні, холдингові, мальтдивізійональні.

При вивченні теми більш детально необхідно розглянути обов'язки, функції та повноваження управлінських структур об'єднання підприємств або їх структурних одиниць. При цьому важливою є специфіка організаційно-управлінських структур відносно видів об'єднань підприємств (приклад організаційної структури приведено на рис.5).

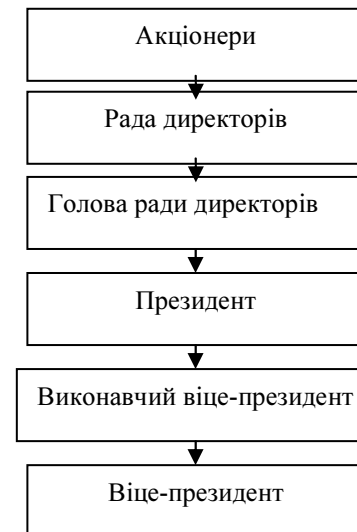

Рис. 5. Спрощена схема організаційної структури управління корпорацією.

Питання для контролю знань з теми 7:

1. Які основи організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств Ви знаєте?
2. Специфіка організаційно-управлінських структур відносно видів об'єднань підприємств.
3. Які обов'язки, функції та повноваження управлінських структур об'єднання підприємств?
4. Які обов'язки, функції та повноваження структурних одиниць об'єднання підприємств?

Тема 8. Організація циклу „дослідження-виробництво” в об’єднаннях підприємств і наукових установах

Основні поняття: міжнародного життєвого циклу товару, НДДКР, франчайза, ліцензійна угода, венчурний капітал.

При вивченні теми важливо звернути увагу на основні стадії циклу „дослідження-виробництво” в об’єднаннях підприємств і наукових установах з точки зору ринкових умов (рис. 6).

Необхідно розглянути стадії міжнародного життєвого циклу товару і його типи (синхронний, послідовний, випереджальний).

Вивчення теми передбачає розгляд франчайзі, ліцензійної угоди як форм передачі технологій.

Важливим є ринок макротехнологій як перспектива розвитку НДДКР.

Необхідно звернути особливу увагу на венчурний капітал та фірми експлоренти, патенти, віоленти і комутанти.

Рис. 6. Основні стадії циклу „дослідження-виробництво” в об’єднаннях підприємств і наукових установах.

Питання для контролю знань з теми 8:

1. Які є основні стадії циклу „дослідження-виробництво” в об’єднаннях підприємств і наукових установах?
2. Об’єднання підприємств і НДДКР.

3. Які є стадії і типи міжнародного життєвого циклу товару в транснаціональних корпораціях?

4. Які є нові форми інтеграції науки і виробництва?

Тема 9. Особливості діяльності промислово-фінансових груп

Основні поняття: промислово-фінансові групи, інституційні структури, агропромислові фінансові групи, конгломерати, „сюдани”, „кейрецу”, „чеболі”, німецькі банки.

В процесі вивчення теми необхідне розуміння, що промислово-фінансові групи (ПФГ) – це диверсифіковані багатофункціональні структури, створені на основі об’єднання капіталів підприємств, кредитно-фінансових установ та інших організацій.

Важливо звернути увагу на загальні засади функціонування промислово-фінансових груп. Інституційна структура промислово-фінансових груп приведена на рис. 7. Більш ширше необхідно розглянути організаційну структуру промислово-фінансових груп.

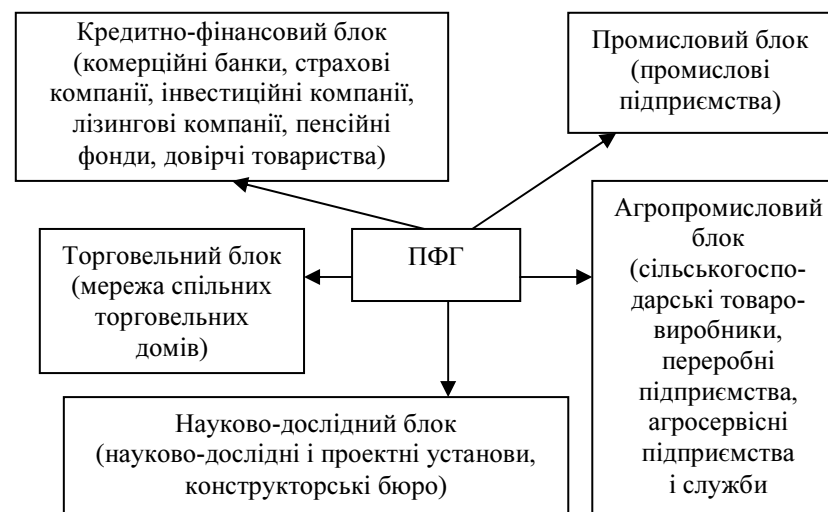

Рис. 7. Інституційна структура промислово-фінансових груп.

Вивчення теми передбачає розгляд механізмів інтеграції підприємств у промислово-фінансові групи.

Необхідно зосередити увагу на вивчення моделей сучасних фінансово-промислових груп (конгломерати, „сюдани”, „кейрецу”,